

ההסתדרות

ז' בוטינסקי והדגל האדום

האם יישב ראש תנועת החרות, מנחם בגין, באחד במאי הקרוב על במה מקר שטת דגלים אדומים ויאלץ לעמוד דום בשעה שישרו את האינטרנציונל? ע"ש שאלה עקרונית זו צריכים לענות שני גופים: מרכז תנועת החרות, הדן בימים אלה בהצעת הקמת סיעה מאורגנת בהסתדרות; ומרכז ההסתדרות, שיצטרך לדון בבקשה כזו, אם תוגש.

תנועת החרות הייתה כל ימי קיומה ה' מתנגד החריף ביותר ל"גוף המוניפוליסטי", כפי שכינה אנשיה את ההסתדרות הכללית של העובדים העבריים. לפני הקמתה של ה' מדינה אף לתמו אנושי התנועה הביזיוניס' טיה, אמה הרוחנית של תנועת החרות, בגלוי וללא הסתייגות בהסתדרות, ניסו לשבור בכוח הזרוע שבימות שאורגנו על- יד אנשי האיגוד המקצועי בהסתדרות.

כדי להגן על האינטרסים המקצועיים של אנשיה אף הקימה המפלגה הרביזיוניסטית תנועת עובדים משלה, בשם הסתדרות-ה' עובדים-הלאומית, אשר הייתה בנויה בדומה להסתדרות הכללית. אך את הגוף המרכזי לא היה בה מפעלי החרושת והאיגוד ה' מקצועי, אלא קופת החולים הלאומית.

"בגלל דגל או שניים..." "ההסתדרות, בהשראת מפא"י ומפלגות הפוע' לים האחרות, התרחבה והשתלטה, הלכה ומעשה, על חלק נכבד ממשק המדינה. ואילו הגוף המרכזי של ההסתדרות ה' לאומית, קופת החולים שלה, נשאר גוף מצומצם יחסית וחסר השפעה מעשית מתוך למפלגתה.

אנשי תנועת החרות הרגישו שהם מחת' רים מרצון על אפשרות השפעה, מיקוח והתחלפות ברחמים פוליטיים ומעשיים. אך די זמן שהרעיון קבע - לא יכלו תלמידי ז' זאב ובוטינסקי לשבת בכפיפה אחת עם "אנשי הפועלי כל הארצות התאחדות", הדוגלים בהגשמת הסוציאליזם בימינו.

אולם, בשנים האחרונות נשתתה ה' תבונה, אנשי מפא"י ויתרו על הסוציאליזם הקרוב, והציונים הכלליים - שנכנסו כסיעה מאורגנת בבחירות האחרונות ל' הסתדרות - הכשירו את הקרקע לשיבת חרות בצל הדגל האדום. לכך נוסף גורם בעל חשיבות פוליטית מרעת: האמונה שרווחה בצמרת חרות, שאם תגיש תנועתה רשימה לבחירות הקרובות בהסתדרות יע' רו אליה כמה אחוים מקולות מפא"י - ובזאת תפסיד מפא"י את הרוב המוחלט שלה בהסתדרות.

לאנשי המפלגה הצוננים לא נראה שום נימוק רציני, מדוע תפסיד המפלגה גורם השפעה כל כך רציני ומכניס, רק בגלל דגל אדום אחד או שניים שאנשי ההסתדרות זוכרים עדיין להניף בתגיגות האחד במאי."

העסקנים הושישיים. ההתנגדות ה' אמיתית להצטרפות הייתה צפונית מצד הסתדרות העובדים הלאומית. הסתדרות זו היא, אמנם, גוף עצמאי שאינו תלוי בה' מפלגה, ולכן יכולה המפלגה להחליט על כניסה להסתדרות הכללית בלי להתחשב בדעתם של אנשי ההסתדרות הלאומית; אך מנהיגי חרות החליטו שמוטב לשכנע את אנשי ההסתדרות הלאומית בשקט במקום להתנגש בהם.

הנימוק העיקרי היה, שההסתדרות ה' לאומית הגיעה לשיא יכולת הקליטה ה' מספרית, וכניסה להסתדרות הכללית לא תזיק גם אם לא תועיל. לדבריהם, תוכל ההסתדרות הלאומית להמשיך ולהתקיים. אך עסקי ההסתדרות הלאומית חששו לאיבוד תפקידיהם ומשרותיהם העצמאיות. לכן, יצא ראש ההסתדרות הלאומית, אליעזר שוסטק, להתקפה נגד מדיניות הרביזיוני של הצמרת. לשיוטק עצמו לא הייתה, אמנם, התנגדות עניינית לחידוש: הוא ידע שהוא המועמד הריאלי לחברות בועדה המרכזת של ההסתדרות - אך החליט לא לצאת נגד חברי-ל' עסקי.

הבעיה המרכזית הייתה: איך לגייס תמיכה נגד הצעת ההצטרפות? רובם המוחלט של חברי הנהלת המפלגה תמכו בהצעה. גם חברי מרכז רבים תמכו בה, והייתה סכנה שההצעה תתקבל ברוב גדול. כאן בא המקרה וסייע לאנשי ההסתדרות: בעקבות הבחירות החליטה הנהלת חרות על אירכוז פעולתה במרחב התלאביבי. במי' קום המרחב היחיד החולט על הקמת סני' פים רבים בשכונות, והדבר פגע קודם כל ובעיקר בעסקי המרחב שהם גם חברי

בעוד ישראל לוחצת על שווייץ להחזיר כספי יהודים שניספו, מתבצע בישראל -

ששה מדינת היהודים שנרצחו באירופה השאירו אחריהם רכוש עצום. בחלקו הגדול נגזל הרכוש עלידי המרצחים הנאציים עצמם. חלק אחר נשדד עלידי העמים שבתוכם היו היהודים - הפולנים, ההונגרים ועוד.

חלק נוסף מרכוש הטבחים ניצל מידי המרצחים. זהו הרכוש שיהודים עשירים הספיקו להעביר לבאנקים בשווייץ, לפני פרוץ השואה. משך דור שלם החזיקו הבאנקים ברכוש זה, נאחזו בהובת הסודיות כדי להסתיר את היקפו ואת בעלותו. במשך 16 השנים לחצו גופים יהודיים - וגם מדינת ישראל - על ממשלת שווייץ, שתחייב את הבאנקים להחזיר את הרכוש שלהם. רק השבוע התפרסם כי ממשלת שווייץ מעיינת סוף-סוף בחקיקת חוק, שיחייב את הבאנקים לתת דיווח שבון על ההון היהודי הגטושי; ובאין אפשרות לגלות יורשים חוקיים, יועבר הרכוש לרשות העם היהודי. השבוע נודע על גילוי נוסף, בקשר לרכוש יהודי מופקד. היה זה גילוי שנגע לישראל עצמה. התברר כי לחלק מיהודי אירופה היה רכוש גם בארץ-ישראל. ורכוש זה, ממש כמו ההון בשווייץ, נעלם מבלי להשאיר אחריו כל עקבות.

נכס צאן ברזל

ייהודי אירופה השנואה, של לפני מלחמת העולם השנייה, לא היו כולם ציונים, וברובם לא התכננו לעלות לארץ-ישראל. אולם הם היו מוכנים להעביר חלק מהונם לארץ-ישראל - לשעת צרה. לרוב, קנו חלקות קרקע בארץ הקודש.

שיטות הקניה היו רבות ושונות. בין יהודי ריגה, למשל, התארגנה קבוצה שקנתה במשותף חלקות אדמה בתלאביב וברמת-גן. בערים אחרות התארגנו יהודים בודדים, שלחו נאמן לארץ-ישראל, כשבידו יפוי-כוח לרכוש עבורם חלקות ומגרשים. יהודים אחרים העדיפו מראה עיניים, נסעו לארץ-הקודש לטיול ולקניית הקרקעות. כולם ראו בחלקותיהם נכס צאן ברזל, משען בשעת צורך.

במקביל לקונים, התפתחו בארץ ארגונים וצורות שונות של מכירת קרקעות. לא חסרו ביניהם רמאים ולהטוטנים לכללים בעלי כושר-המצאה פורה להפליא. צפו עשרות חברות, שכל עיסוקן בתיווך קרקעות, בין יהודי אירופה לבין בעלי-הקרקעות היהודיים והערביים בארץ.

השותפים העיקריים בחברות אלו היו אישים מרכזיים בכלכלה ובפיננסים, מנהלי-באנקים ואישי-ציבור שאצו להיבנות מן השפע כל עוד ניתן הדבר. על החברות המפורסמות של אותה תקופה נמנו חברת קרית ציון וחברת מטעי השרון, שברשימת מנהליהן דאו מצויים שמות יהודים כיום בפעילות ציבורית וממלכתית.

הפרדס של משפחת נוקס

אחד הלקוחות של חברות אלה היה אמריך פוקס, תושב סלובאקיה המזרחית. אבעל בית-החרושת למשקאות חריפים הושפע מן התעמולה הציונית, החליט לעלות לארץ-ישראל. כשלב ראשון נסע ארצה ב-1937 בגופו, כדי להכין בסיס כלכלי למשפחתו. ידיו בארץ יעצו לו לקנות קרקע ולהתיישב עליה. פוקס החליט לעבור לחקלאות.

גדל רכוש

הוא התקשר עם חברת מטעי השרון, ביקש לקנות חלקת-פרדס. מנהלי החברה מכרו לו חלקה נטועה בכפריונה. האיש רצה להבטיח את התשלומים עבור הקרקע ועבור הטיפול בחלקה עד שובו לארץ-ישראל. לשם כך הפקיד את כספו בבאנק היהודי של יהודה מוזס, דאג שהבאנק יעביר סכום קבוע לחברת-הקרקעות.

פוקס עצמו חזר לסלובאקיה לשם חיטול עסקיו. התקפת לב קשה עיכבה את משפחתו במקום עד שחילום. המצב הבינלאומי הלך בינתיים והחריף, ומלחמת העולם השנייה

הניצולים הנגזלים אמריך ואליזבט פוקס, בהיותם עדיין בעלי-רכוש בארץ ובחוץ-לארץ, רכשו של פוקס בי' ארץ היה מאפשר למשפחה לבנות את חייה בתנאים נוחים, אך משאבו ארצה גילו, שרכו' שם נמכר עלידי אותם האנשים שהיו צריכים לשמור עליו ולספול בו עד בואם ארצה.

המוסדות המחליטים במפלגה. ראש הנפ' געים מזכיר המרחב לשעבר, יגאל גריפל בריא הגוף, איש המודיעין של אצ"ל לש' עבר, והאיש החזק של בית-ר' בהדה, הח' ליט לערער על ההחלטה בפני המרכז. כדי להשיג את הרוב הדרוש הגיע גריפל ל' הסכם עם שוסטק, לפיו יתמכו גריפל ואנ' שיו בהסתדרות הלאומית, יחד עם כל עסקני המושבות הקטנות, הקשורים רג' שית להסתדרות הלאומית. הצטרפות בלתי צפויה זו של אנשי גריפל העמידה השבוע את החלטת חרות בסיומן שאלה, וההחלטה שתתקבל תלויה, לעת עתה בקולות בודדים.

אך עצם הרעיון להצטרף להסתדרות הבהיל כהוגן את המפלגות שנהגו עד כה להתחלק לבדן בשלל ההסתדרות. כמפא"י, היודעת לשתף פעולה עם חרות בשאלות הרכב העזרת הכנסת ומיניו סגני יושב' הראש, השתמשה בהזדמנות זו והחלה ללחוץ על אחדות-העבודה לאחדו מזורה. תחליט תנועת החרות כאשר תחליט, עצם הצעתה כבר גרם לשנוי במערך ה' כוחות בהסתדרות.

עסקים יעקובוביץ והפרש

הפרסום העולמי והרווח הכספי הניכר העמידי השבוע במצב-ביש את הסופר היש' ראלי יעקובוביץ-הפרש, מחבר הרבי-מכר כאשר ינוס איש מפני הארץ. קליין-הפרש היה צריך להסביר בבית-המשפט בתלאביב מדוע לא ישלם לתושבת-נתניה, אירמה יעקובי, סך של 15 אלף לירות ישראליות, אותן הוא חייב לה, לפי טענתה.

ככתב-הביביעה, אותו הגישה עוד לפני ככה שבועות, טענה אירמה יעקובי שמצ' אה שני פתקים כתובים בגרמנית, רכוש בעלה המנוח, סוחר היהלומים מוריס יע' קובוביץ. באחד מהם היה כתוב: "טוב עבור 3000 לירות"; בשני: "טוב עבור 5000 לירות". על שניהם היה חתום יעקב קליין והתאריך עליהם היה: שנת 1953.

לא פתקים ולא טבעות. בהצהרת-ההגנה, אותה הגיש השבוע קליין בשב' עה לבית-המשפט, לא הכחיש את העובדה שהוא אמנם כתב את הפתקים. אולם הוא ציף להם סיפור אופייני לאיש שעבר בחייו הרפתקאות כה רבות.

לדבריו הפך להיות סוכן-מתוך בעסקי יהלומים בבורסה מיד לאחר שנכשל בהח' זקת בית-הספר לרכיבה בנתניה. בין שאר לקוחותיו נמנה גם סוחר היהלומים, מר' ריס יעקובוביץ.

באחד הימים ביקש ממנו יעקובוביץ למכור עבורו בבורסה טבעת עם יהלום בערך של 15 אלף לירות. קליין מצא קונה ששילם חלק מהכסף במוזמן וחלק הבטיח לשלם מאוחר יותר. קליין נתן ליעקובוביץ את שני הפתקים החתומים, כהתחייבות על שארית התשלום לטבעת.

מסיבות שונות נתבטלה העיסקה וקליין החזיר את הכסף לקונה. מאוחר יותר מצא לקוח אחר ששילם עבור הטבעת רק 12 אלף לירות, ויעקובוביץ המאוכזב לא רצה להחזיר לקליין את פתקי ההתחייבות, הא' שים אותו בהפסד של 3000 לירות וטען שיגיש תביעה משפטית.

עבר זמנו - בטל קרבנו. בינתיים שכח יעקובוביץ את כל העניין. המשפט לא הוגש וקליין נסע לגרמניה בשנת 1958 והוציא שם את ספרו, יעקובוביץ נפטר בארץ ב-1959, הוריש לאשתו ערימת ני' רות עסקיים, כשחזר קליין ארצה עתיר תהילה ונכסים, הגישה האשה את התביעה על הסכום הרשום בפתקים, הוסיפה עליו סיפיה האשה, שהטבעת האמורה הייתה טבעת עם יהלום בן 32 קאראט.

קליין נאחו מיד בטענת האשה על גודל היהלום, הצהיר שבטבעת: "לפי מיטב ידי' עותי לא נמצא במדינת ישראל יהלום של 32 קאראט, שערכו בשוק העולמי היה צריך להיות כמיליון לירות ישראליות." אולם טענתו המשפטית העיקרית של קליין לא עסקה כלל בהאשמותיה של האשה. פרק' ליטו של קליין, עורך-הדין התלאביבי, ישראל היק, עמד להגיש השבוע בקשה לביטול תביעותיה של אירמה יעקובי. טענ' תו העיקרית של היק: לפני 8 השנים שעברו מאז רישום הפתקים, הייתה בתוקפה תקנת-ההתיישנות, המתייחסת לתקופת זמן של 5 שנים, לפיה אין מקום לתביעה. בינתיים, התנבאו יושבי-קרנות בנתניה כי שם ספרו השנוי של הפרש עתיד להי' קרא. אני והטבעת.